

Становище

за дисертационния труд на **Яна Петрова** „Фантазия, склонност към фантазиране, смисъл в живота и емоционална регулация при екзистенциален дистрес“ за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ от проф. дфн **Владимир Градев**

Представеният от Яна Петрова за защита дисертационен труд е в обем от 249 страници. Работата започва с въведение в проблематиката на дисертацията и се състои от 3 големи глави, които са добре и детайлно структурирани и завършва със заключение, в което са обобщени резултатите на изследването. Дисертацията съдържа 81 таблици и 51 фигури, в които дисертантката обобщено и нагледно представя постигнатите от проведените самостоятелни изследвания резултати. Библиографията се съдържат 234 заглавия на английски език и 34 заглавия на български език.

Отбелязвам за процедурата, че авторефератът отразява точно съдържанието на работата. Яна Петрова има 4 публикации по темата на дисертацията, 7 участия конференции (3 международни и 4 национални) и изпълнява напълно (с 45 т.) минималните национални изисквания.

Достоен за подчертаване и положителна оценка е фактът, че в заключението Яна Петрова представя не само основните приноси, но и ограниченията на своето изследване, с което показва самокритичност, едно наистина ценно и рядко качество.

Проектът на Петрова безспорно е амбициозен. Нейното изследване успешно очертава картата на широкото, но с ясни контури и проблематики поле на фантазията и нейните роли и функции в психичния живот, което дисертантката задълбочено проучва с внимателно проведени психологични изследвания и анализи. Накратко казано, дисертацията на Петрова се основава на интензивна

работа, на вече натрупан и осмислен професионален, а, както личи от нейното изследване, и екзистенциален опит

Искам да подчертая също обстойното и целенасочено проучване и вещото познаване както на съвременната специализирана литература, така и на класически текстове и източници, на които се основава изследването на Петрова. Държа специално да изтъкна вниманието и добросъвестността, с която Петрова дискутира тезите на Джеймс, Ранк, Уиникът, Корбен, Асма и много други класически и съвременни психолози и изследователи на фантазията. Всички тези произведения, изискват много време и усилия, за да бъдат усвоени и осмислени като Яна Петрова блестящо се е справила с тази задача. Същевременно, както е редно за един дисертационен труд, а и за ориентиране на читателя, тя обективно, аналитично и критично излага общото състояние на изследванията върху фантазията, което ѝ позволява ясно и сигурно да ситуира своето собствено изследване на фантазията. Отделният автор, текст, позиция не само са подложени на внимателен анализ, а са винаги ситуирани в специфичния им контекст, за да се покаже конкретно как те изразяват определен психологичен и екзистенциален аспект на фантазията и най-вече с какво и как те могат да осветлят изследването и разбирането на функционирането и проявленията на фантазията в конкретната практика на психолога и психотерапевта, особено в случаите на екзистенциален дистрес. Оценявам високо факта, че позициите на разглежданите автори служат на Яна Петрова като отправна точка за нейните собствени анализи, до които тя стига, водена от специфичните проявления на фантазията в психичния живот, такива каквито те се разкриват в проведените от нея конкретни изследвания..

Като несъмнено достойнство на работата намирам и характерният за Яна Петрова стремеж да стимулира, активното отношение на читателя, който се оказва въввлечен в жива дискусия по значими психологически и културологични проблеми. Дисертацията,

без да отстъпва от качественото научно изследване, е написана на ясен и достъпен език, което превръща нейния прочит в увлекателен диалог с текста и личната и позиция на самия автор.

Дисертацията на Яна Петрова има приносен характер и представлява оригинално изследване на проблематиката на фантазията в психологията и нейната роля за лекуването на екзистенциалния дистрес в психотерапията, като дава нови перспективи към това съществено, но оставащо до не малка степен встрани от вниманието на водещи днес направления в науката измерение на човешката психика, с което спомага за утвърждаването и развитието на една хуманна психология и психотерапия. В това виждам една от основните заслуги на този труд, особено в нашата епоха, която систематично изтласква фантазията и наивно, несъзнавано магически, вярва, че може да реши нашите психични проблеми и страдания по фармакологичен път, с все по-„чудодейно“ действащи формули и молекули.

В заключение: представената от Яна Петрова дисертация е богата на проблеми и теми, които засягат важни и актуални въпроси не културната и диференциална психология и съвременни психотерапевтични методи за лекуване на екзистенциалния дистрес. Изследването на Петрова изхожда от нейния опит на психолог, показва изследователска задълбоченост, способност за самостоятелно мислене и търсене на нови пътища и решения. Затова ще гласувам убедено за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Яна Руменова Петрова по научна специалност 3.2. Психология.

27 март 2025 г.

Рецензент:

проф. дфн. Владимир ГРАДЕВ